

Noteringar från seminariet Hur är det med vården och omsorgen av äldre i Stockholm den 23 maj -23?

Seminariet hölls med anledning av den intervjuundersökning som Tankesmedjan Seniorskraft gjort under 2022 och 2023 angående kvaliteten i Stockholms äldreomsorg. Undersökningen har fokuserat på särskilda boenden (SÅBO) och hemtjänst. Presentationen som inledde seminariet och de frågor som ställdes till panelen baserades på den rapport som Tankesmedjan Seniorskraft är i färd med att färdigställa.

Deltagare i paneldiskussionen: Prudence Woodford-Berger, Ann Marie Fallenius, Torun Boucher, Sven Erik Wånell

Prudence Woodford-Berger inledde seminariet med en översikt över de FN-rekommendationer och EU-resolutioner som utgör internationella normer för äldreomsorg i EU och därför också i Sverige. Hon påpekade att det finns vissa avvikelser i Sverige från dessa normer. Samtidigt kan Sverige på andra områden vara föregångsland och inspiratör för andra länder i fråga om äldreomsorg.

Ann Marie Fallenius gav kortfattade översikter över fördelningen mellan kommunala och privata vårdgivare i Sverige och i Stockholm. Ca 2/3 av äldreomsorgen är i privat regi i Stockholm med olika ägarformer och 1/3 är i kommunal regi. Genomsnittet för alla kommuner i landet är däremot mindre än en fjärdedel i privat regi. I Stockholm har också idéburna organisationer en viktig roll i äldrevården. Ca 16 procent av den totala vården bedrivs av dessa. År 2002 gick 22,5 procent av den kommunala budgeten till äldrevården. Nu är den nere i 16,1 procent samtidigt som andelen av befolkningen i Stockholm som är äldre än 65 år inte har förändrats.

Den demografiska förändringen i landet skapar stora utmaningar för äldrevården. 2022 var 20,4 procent av landets befolkning över 65 år och 5,5 procent över 80 år. 2030 kommer motsvarande siffror vara 21,7 procent och 7,4 procent.

De största utmaningarna för äldreomsorgen är personalförsörjning och långsiktig finansiering. Detta gäller i Stockholm, men i ännu högre grad i andra mindre kommuner. Under 2023 kommer 48 av Sveriges kommuner att gå med underskott och läget ser ut att förvärras för åren därefter. Åtgärder som diskuteras är dels att kräva att regeringen höjer statsbidragen till kommunerna för bl a äldreomsorgen i stället för att höja jobbskatteavdragen, dels att höja kommunalskatten i rika kommuner som Stockholm, vilket inte gärna kan göras i små, fattiga kommuner. Ett tredje alternativ är att omfördela inom den kommunala budgeten till förmån för omsorg och utbildning.

Personalsituationen är redan idag ansträngd med många vakanser och relativt stor personalomsättning. Fram till 2031 kommer personer 80 år eller äldre att öka med nästan 264 000 personer enligt SKR. Äldreomsorgen behöver därför öka antalet anställda med omkring 31 procent – 58 500 personer. Dessutom förväntas ungefär lika många anställda gå i pension under perioden. Det innebär att äldreomsorgen sammantaget behöver anställa 111 000 personer. Detta motsvarar hela 44 procent av den totala ökningen av antalet personer i arbetsför ålder under samma period. Åtgärder som behöver diskuteras och genomföras är: Öka vidareutbildning, höja omsorgspersonalens status, utarbeta bra arbetsscheman och i övrigt bättre arbetsförhållanden. Inrätta fler fasta anställningar, även för dem som vill jobba deltid. En allmän kommentar var att Sverige skulle sluta skicka hem personer som invandrat och skaffat sig utbildning som behövdes bl a inom vård och omsorg.

Torun Boucher informerade att hon och äldreförvaltningen i första hand försöker höja kvaliteten hos omsorgsgivare i egen regi, dvs de kommunala.

Commented [TW1]: Dessa siffror stämmer inte med de som Ann Marie presenterade men jag tror att de inte var helt korrekta. De jag redovisar har jag hämtat från SCB och dom borde ju veta vad de pratar om. Men kolla gärna du på något tredje ställe!

Commented [TW2]: Dessa uppgifter hittade jag i en rapport från SKR. Här länken: <https://skr.se/download/18.1eb2584e1850542abfaac29/1670940688212/Valfardens-kompetensforsorjning.pdf>

Ann Marie redogjorde för huvudkritiken i IVOs nationella studie av vård- och omsorgsboenden i kommunal regi som innefattade 230 av landets kommuner. Studien hade tre särskilda tillsynsändamål avseende vård- och omsorgsboenden i Stockholm. Ett av dessa var Skärholmens stadsdelsområde. IVO hade lagt särskild tyngd på bristen på dokumentation i samband med vård i livets slutskede, avsaknaden av dokumenterade vårdplaner som är åtkomliga för personalen

En längre diskussion om kvalitetskontroll inom äldreomsorgen hölls. Bland annat framhöll Torun att kvalitetskontroller görs regelbundet av äldreförvaltningens inspektörer.

Sven Erik Wånell redogjorde för Ädelreformens konsekvenser för vård- och omsorgsboendet. I Stureby sjukhus betydde reformen att antalet sjukhusanställda läkare drogs ned drastiskt. Kommunens kvarvarande personal på sjukhuset hade för låg kompetens för behandling. Man måste skilja på avancerad och basal vård. Han meddelade att underfinansiering var en bidragande orsak till att utförarna tillämpade timanställningar, eftersom det blev billigare. Bemanningen måste ha en miniminivå som inte får underskidas. I Finland har man minst tre anställda personal per nio brukare.

En stor del av seminariet kom att handla om den kommunala organisationen för äldreomsorg. Mer information om hur väl som de privata utförarna utför sitt uppdrag efterlystes av flera deltagare. Statistik tillgång från privata utförare måste förbättras och säkras. Äldreförvaltningen håller nu på att se över alla avtal med privata SÄBO-utförare för att rensa ut dem med för låg kvalitet, liksom man gjort med LOV-avtalade utförare i hemvården. Vi undrade hur upphandlingen av utförare enligt LOU egentligen går till med avseende på krav på personal, anställningsformer, rapporteringsrutiner och dokumentation.

Andelen timanställda av personalen i den privat utförda äldrevården kom också upp. Enligt fackliga representanter som Seniorkraft intervjuat har andelen timanställda minskat i den kommunalt drivna äldrevården men däremot ska ingen förbättring ha skett i den privat genomförda vården. Torun Boucher var osäker på om det fanns möjlighet för kommunen att ställa krav på att andelen timanställningar minskar i den privat utförda vården men lovade undersöka detta. Oberoende av detta är den nuvarande politiska majoritetens målsättning att andelen timanställningar ska minska till 10 procent.

Bristerna i samordning av vården mellan regionerna och kommunerna som framkommit klart i samband med pandemin togs också upp. Torun Boucher angav att detta är en fråga som kommunen arbetar med nu tillsammans med regionen. I Stockholms kommun saknas helt kommunalt driven hemsjukvård något som finns i flera andra kommuner i landet. Enligt äldreborgarrådet undersöker kommunen för närvarande om detta är något som man kan förändra.

[Arne Ström och Torsten Wetterblad](#)

Commented [TW3]: Brytsamtalen är väl just det som ska ske vid livets slutskede?